

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Alena Niklová

Most 2013

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

VYUŽITÍ PROJEKTU V RÁMCI MINIMÁLNÍ PREVENCE NA ŠKOLE

THE USE OF THE PROJECT WITHIN MINIMUM PREVENTIV AT SCHOOL

Bakalářská práce

Vychovatelství

Kombinované studium

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Mojžíšová, Ph.D.

MOST 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně pod vedením PhDr. Jarmily Mojžíšové, Ph.D.

V práci jsem použil/a informační zdroje uvedené v seznamu.

V Mostě dne 20. 4. 2013

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ve své práci bych chtěla poděkovat vedoucí práce PhDr. Jarmile Mojžíšové, Ph.D. za vedení, všem žákům a žákyním, kteří se projektu zúčastnili, všem paním učitelkám, které s žáky na projektu spolupracovaly a pomáhaly jim s vyplňováním dotazníků a vedly s nimi rozhovory na daná témata, panu Patrikovi Hujdusovi za velmi dobrou spolupráci a nafocení našich žáků do nového foto-seriálu a také spolupracovníci a kolegyni Věře Štičkové za pomoc při zpracování a vyhodnocení dotazníků.

Anotace v českém jazyce

Tato práce je zaměřena na využití foto-seriálů v rámci minimálně preventivního programu na škole. Klade si za cíl, nestandardní formou využít, žáky velice oblíbené foto-seriály v celoročním projektu. Žáci a studenti jsou postupně seznamováni s ukázkami složitých životních situací a jejich následnému hledání nejlepšího řešení. Předpokladem projektu je získání znalostí a dovedností řešení krizových situací.

Klíčová slova

projekt, situace, řešení, pozorování, rozhovor, hodnocení

Anotace v anglickém jazyce

This thesis is focused on the use of photo-serials in the frame of the minimum standard prevention program at the school. Its aim is to use in a non-standard way the photo-serials so famous among pupils in a year-long project. The pupils and students are gradually introduced to the examples of complicated life situations and their subsequent search of the best solutions. The requirement of the project is to gain knowledge and skills to solve the situation of crisis.

Klíčová slova v anglickém jazyce

project, situation, solution, observation, interview, rating

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Obsah

Úvod	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Rizikové chování	9
2 Faktory rizikového chování	10
2.1 Osobnost dítěte.....	10
2.2 Rodina.....	10
2.3 Vrstevnické skupiny.....	11
2.4 Škola	12
3 Oblasti rizikového chování	13
3.1 Lhaní	13
3.2 Krádeže	13
3.3 Záškoláctví.....	14
3.4 Xenofobie, rasismus.....	16
3.5 Sekta.....	16
3.6 Sexuálně rizikové chování	16
3.7 Závislosti.....	17
3.8 Poruchy příjmu potravy	18
4 Formy prevence	19
Primární prevence	19
Specifická primární prevence.....	19
Nespecifická primární prevence.....	19
Sekundární prevence	19
Terciární prevence.....	19
Složité životní situace	20
Preventivní program.....	20
5 Kompetence a role v primární prevenci	21

6 Projektové vyučování a projekt	24
II. PRAKTICKÁ ČÁST	26
7 Příprava projektu	26
8 Vlastní realizace projektu	27
Cíle projektu.....	27
Časové rozvržení projektu	28
Příběh „Krádež“	29
Příběh „Zvířátko“	30
Příběh „Sklenička“	31
Beseda a focení foto-seriálu	33
Vyjádření některých žáků k besedě a focení komiksu.....	36
Projektový den k foto-seriálu „ SEBEVRAŽDA“ v rámci plnění projektu „Složité životní situace“ – 2. 3. 2012.....	37
 PRŮBĚH PROJEKTOVÉHO DNE 6. TŘÍD.....	37
 PRŮBĚH PROJEKTOVÉHO DNE TŘÍDY 8. A.....	39
9 Vyhodnocení projektu	41
10 Závěr	45
11 Seznam použitých zdrojů	48
12 Přílohy	50

Úvod

Dnešní svět může dětem a mládeži nastolit různé životní situace. Vlastní vinou, vlivem rodinného i okolního prostředí se mohou dostat do situací, které neumějí řešit nebo se je rozhodnou řešit nesprávným způsobem. Toto nesprávné řešení se pak může negativně projevit v celém jejich dalším životě. Mnohdy ani rodiče nevědí jak se v takovéto životní situaci zachovat, a tehdy ani oni nejsou schopni svým dětem pomoci. Nástrahy číhají na děti a mládež na každém kroku a proto je nutné se s těžkou životní situací umět vypořádat, abychom si důsledky nesprávného řešení nenesli do dalšího života.

Protože budoucnost jsou naše děti, jejich budoucnost máme ve svých rukou, na nás záleží, jakým směrem se vydají, jací lidé z nich vyrostou a kterých životních hodnot si budou vážit. Udělejme proto maximum, aby měli šťastné dětství a ukažme jim správnou cestu. Naučme je zvládat těžké životní situace a poraďme jim, jak se v nich správně zachovat.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na problematiku rizikového chování žáků a mládeže, na možné příčiny jeho vzniku a faktory, které rizikovost nejvíce ovlivňují. Dále jsou zde vymezeny základní pojmy. V praktické části je popsáno vlastní zpracování projektu, jeho realizace v rámci minimálně preventivního programu na škole, postupy a metody jakými byl realizován, projektové dny, které se v jeho rámci uskutečnily a jeho závěrečné zhodnocení žáky i pedagogy.

Cílem této bakalářské práce je vytvoření projektu v rámci minimální prevence s názvem „Složitá životní situace“, jeho realizace a závěrečné zhodnocení celého projektu. Projekt je rozpracován na jeden školní rok. Projektu se účastnili žáci a žákyně Základní školy praktické a Praktické školy, pod vedením jejich pedagogů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Rizikové chování

„Pod pojmem rizikové chování rozumíme chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost.

Vzorce rizikového chování přitom považujeme za soubor fenoménů, jejichž existenci a důsledky je možné podrobit vědeckému zkoumání a které lze ovlivňovat preventivními a léčebnými intervencemi. Nejčastěji do konceptu rizikového chování řadíme: šikanu a násilí ve školách, vč. dalších forem extrémně agresivního jednání, dále záškoláctví, užívání návykových látek, nelátkové závislosti (gambling, problémy spojené s nezvládnutým využíváním PC atd.), užívání anabolik a steroidů, obecně kriminální jednání, sexuálně-rizikové chování, vandalismus, xenofobii, rasismus, intoleranci a antisemitismus, komerční zneužívání dětí, týraní a zneužívání dětí atd.

U různých podob rizikového chování můžeme vysledovat následující znaky:

Chování směřuje proti sobě samému nebo proti skupině.

Míra rizika je v přímém vztahu k věku, k sociální a profesní příslušnosti a k přechodnosti nebo stálosti difcility chování jednotlivce.

Rizikové chování zahrnuje zejména narušení vztahů k sobě, vrstevníkům, příslušníkům rodiny, společnosti.

Rizikové chování má obvykle instrumentální povahu, je založeno na agresivních klíčích, které mají emocionální povahu.

Rizikové chování je proniknuto kulturní ritualizací, která není vždy uvědomovaná.^{“1}

¹ Miovský, M. & Zapletalová, J. (2006). *Rizikové chování*. [online][datum citace 19. 12. 2012]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/rizikove-chovani-charakteristiky>

2 Faktory rizikového chování

2.1 Osobnost dítěte

Vývoj a zrání osobnosti dítěte jsou v psychologii definovány fázemi, kterým je přisuzován organický charakter. Takový vývoj je považován za přirozenou součást zrání a zákonitého vývoje celého organismu. Vývoj osobnosti je dáván do souvislosti s fyzickým vývojem, růstem manuálních dovedností, rozvojem tzv. kognitivních funkcí, tedy myšlení a percepčních dovedností, rozvoje smyslů a usuzování. Na formování člověka má významný vliv sdílená sociální zkušenost, tedy především nejbližší lidé, kteří dítě vychovávají, a prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Ale velký význam pro vývoj dítěte má tzv. primární sociální zkušenost, tedy zkušenost, kterou dítě získává životem v konkrétní rodině a společnosti. Individuální získávání zkušeností, učení, při němž se konstruuje vlastní poznání a vztah ke světu, je vždy učení sociálním, je tedy velmi významně ovlivněno sociálním prostředím. Individuální poznávání světa je neodmyslitelně procesem probíhajícím na základě komunikace mezi dítětem a dalšími osobami v jeho okolí. Primární rodinné prostředí vytváří u dítěte základ pro pojetí reality a zařazení věcí a jevů do určitého systému. Na formování osobnosti má vliv celá řada vnitřních a vnějších faktorů a jejich kombinací. U dětí se sociálním znevýhodněním, vyrůstajících ve velmi specifických životních podmínkách, se při výkladu jejich chování, jednání či posuzování schopností a možností nelze omezit na kategorie odkazující pouze k předpokládaným ideálním fázím vývoje. Zaměřovat pozornost pouze na organický vývoj je zavádějící.

2.2 Rodina

„Rodina je společenstvím osob, které lze najít v každé známé kultuře. V jejím rámci se utvářejí základní charakteristiky našeho duševního života. Slouží jako zprostředkující skupina mezi jedincem a společností. Primární funkce rodiny spočívá v tom, že od narození ovlivňuje vývoj jedince, vytváří citové vazby, které mají dlouhodobý vliv a zapisují se trvale do duševního života dítěte. Socializační funkce

rodiny jsou velice široké. Jednak zajišťuje uspokojování biologických potřeb dítěte, podmínky pro jeho zrání a růst, ale připravuje ho také na přijetí rolí a vzorů jednání.“²

V každé rodině však nejsou tyto funkce uspokojovány. Zjevně nepříznivé podmínky výchovy dítěte v rodině existují vedle rodin rozvrácených (tj. takových, v nichž soužití rodičů se již delší dobu nachází v kritické situaci), v rodinách s podprůměrnou kulturní úrovní, v rodinách požívajících na veřejnosti špatnou pověst a v rodinách neúplných. K neúplnosti rodiny dochází buď důsledkem úmrtí jednoho z rodičů, nebo jejich rozchodem. Za děti z neúplných rodin se považují i děti neprovdaných matek a děti trvale vychovávané jinými osobami než pokrevními či adoptivními rodiči.³

2.3 Vrstevnické skupiny

Vrstevnickou společnost mimo rodinu si děti svým způsobem vybírají. Struktura skupiny je tvořena sociálními vztahy, které spojují navzájem jednotlivé členy skupiny. Ve skupině se vytváří složitá struktura sociálních vztahů a sociální hierarchie, chování je řízeno vlastními sociálními normami. Konflikty mezi vrstevníky jsou méně intenzivní, dají se snáze přerušit a končí častěji nerozhodně, tj. smírně. Panuje tu větší rovnováha sil. Pro přijetí ve skupině je dítě ochotno respektovat i takové normy chování, které netvořily původně součást jeho vlastních norem a hodnot či, jim mohou být dokonce protikladné. Neformální normy chování si děti vytvářejí samy, tím že se na nich podílejí, jsou více vázány k jejich dodržování a odpovídají více jejích hodnotám a potřebám. Kontakt s vrstevníky je zpravidla časově omezen režimem školy a je více ovlivněn vlastní snahou dítěte. I mezi stejně starými dětmi nejsou ovšem vztahy zcela symetrické, ale přece jen je tu daleko více možností a příležitostí vyměnit si ve hře své role. Jednou já, jednou ty! Neuspokojivé vztahy mohou být snáze přerušeny. Jestliže mne jedno dítě ve všem všudy převyšuje, najde se jiné, které je se mnou na téže úrovni

² JEDLIČKA Richard a spol., *Děti a mládež v obtížných životních situacích* Praha: Themis 2004 str. 38

³ SUCHÝ Oldřich, ŠVANCAR Zdeněk. „*Mládež a kriminalita*“ Praha: Mrelantrich Praha 1972

nebo které převyšují já. Vztahy k vrstevníkům umožňují tedy získat bohatší sociální zkušenosti a rozmanitější formy komunikace. Přátelské vztahy je však třeba nejen navazovat, ale také udržovat. To znamená, že jedno i druhé dítě musí svou přízeň dávat vždy znovu najevo, že musí své přátelství „osvědčovat“, že musí na něm pracovat.⁴

2.4 Škola

Vliv školního prostředí na utváření osobnosti mladého člověka je v současné době obecně uznáván. Vedle rodičů ovlivňuje v tomto období život žáka osobnost učitele, kolektiv třídy, organizace práce ve škole, soustava trestů a odměn, stupeň ukázněnosti a úroveň výchovné a vyučovací práce školy. Postupně se zvyšující požadavky školy kladené na žáka předpokládají žákův vzrůstající mentální a celkový rozvoj jeho osobnosti. Předpokládá se školákův zájem o učení. Rozvíjí se a prohlubují žákovy vědomosti, žák poznává předměty a jevy reálného světa, rozvíjí se jeho abstraktní myšlení. Již v tomto období se kladou základy pro jeho pozdější jednání. Vliv školy působí jako další, nový činitel v součtu sil kladně utvářejících životní zaměření osobnosti. V případech, kdy rodinné prostředí působí na dítě negativním směrem, může být vliv školy opravným vlivem, který působí proti těmto negativním silám. Je pochopitelné, že působení jednotlivých sil se neodehrává bezvýhradně kladným nebo záporným směrem. Škála působících vlivů je velmi pestrá. Působení jednotlivých sil se neodehrává také bez účasti žáka a jeho osobnosti. Hrají zde roli vypěstované vlastnosti žáka, stupeň jeho mentální zralosti a jeho charakter. Tyto faktory sílí se zvyšujícím se věkem a rozvojem osobnosti žáka stupeň jeho mentální zralosti a jeho charakter. Tyto faktory sílí se zvyšujícím se věkem a rozvojem osobnosti žáka

⁴ MATĚJČEK, Z. *Sourozenci a vrstevníci*. Informatorium 3-8. [online]. Poslední aktualizace 18.10. 2001. [datum citace 20. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek2191.htm>

3 Oblasti rizikového chování

3.1 Lhaní

Je to nejmírnější forma rizikového chování. Bývá však součástí ostatních oblastí rizikového chování. Není však lhaní jako lhaní. Musí se brát v úvahu věk dítěte. Teprve od mladšího školního věku výš můžeme předpokládat, že dítě je schopno přijímat pravidla mezilidských vztahů jako závazná. Jejich obecnou platnost však plně chápe až v době před pubertou. U předškolních dětí a dětí v prvních dvou ročnících se častěji setkáváme s vymýšlením nebo bájevitou fantazií. U dětí školního věku s tím, že 90% lhaní lze hodnotit jako zapírání a výmluvy. Většina se přitom týká školy, úkolů, známek, poznámek apod. Příčinou ve většině případů nebývá strach, ale obrana vlastního „já“, obrana proti ponížení před sebou samým i před těmi, k nimž má respekt.⁵

3.2 Krádeže

Podobně jako se lhaním je to u dětí předškolních a mladších školáků, když si něco přivlastní. Ani v tomto případě se nemusí ještě jednat o rizikové chování. Již v tomto věku se však musí školáčkům vysvětlit, že je to něco špatného, nedůstojného a nepatřičného. Věc je samozřejmě nutné vrátit a škodu napravit nebo odčinit. Rozlišujeme několik druhů krádeží, podle různé motivace a psychologické závažnosti.

- Dítě bere doma peníze nebo nějaké věci a rozdává je nebo kupuje něco druhým dětem.
- Dítě bere doma peníze a kupuje za ně věci pouze sobě.
- Dítě krade, aby si koupilo něco, po čem neodolatelně touží, ale co je v očích rodičů nesmyslné.
- Krádež v partě nebo pro partu.
- Dítě krade, aby prožilo pocit nebezpečí, dobrodružství.
- Dítě krade, aby se pomstilo.⁶

⁵ SUCHÝ Oldřich, ŠVANCAR Zdeněk. *Mládež a kriminalita* Praha : Mrelantrich 1972

⁶ MATĚJČEK Zdeněk, DYTRICH Zdeněk. *Jak a proč nás trápí děti* Praha: Grada 1997

3.3 Záškoláctví

Záškoláctví lze definovat jako neomluvenou absenci žáka základní či střední školy ve škole. Záškoláctví může být spojeno s dalšími typy rizikového chování jako je např. zneužívání návykových látek, gambling, dětská kriminalita, prostituce aj., které obvykle negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince. Prevence záškoláctví, způsob omlouvání nepřítomnosti žáků, řešení neomluvené nepřítomnosti a postup zúčastněných subjektů je ošetřen Metodickým pokynem MŠMT „K jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví“ vydaným pod č. j. 10 194/2002 – 14. Záškoláctví je úmyslné zameškávání školního vyučování. Žák se z vlastní vůle, bez vědomí rodičů vyhýbá pobytu ve škole. Často má souvislost se školní neúspěšností žáka a tento jev má tendenci se prohlubovat.

Záškoláctví má dvě základní formy:

je buď **impulsivní** (dítě neplánuje, že nepůjde do školy)

nebo je **plánované** (žák plánuje odchod ze školy pod různými záminkami). Zde je nutno zmínit i záškoláctví s vědomím (klamáním) rodičů, kdy rodiče o nepřítomnosti ve škole vědí a vědomě ji omluví, často tzv. rodinnými důvody. Zde můžeme rozlišit několik typů. Některé děti se snaží vyhnout škole s pomocí rodičů. Do této účelové formy záškoláctví patří únik do nemoci – ať už jde o simulaci (dítě rodiče přesvědčí, že mu není dobře) anebo o psychosomatické onemocnění, kdy se psychické potíže, resp. emocionální přetížení projeví nějakou tělesnou poruchou. Někdy jsou rodiče příliš „slabí“ a raději než se s dítětem dohadovat, mu odsouhlasí všechno, co chce. Někteří rodiče jsou zase příliš úzkostliví, dítě moc sledují a s každým kýchnutím ho nechají doma. Specifickým a „nebezpečným“ případem je zpětné omlouvání. Rodiče ze strachu z kázeňského postihu, ostudy či vnějšího zásahu záškoláctví raději kryjí a absenci dodatečně omluví. Ať už následkem toho, že se dítě samo přizná anebo až po upozornění školy. Dále se může jednat o záškoláctví s podporou rodičů: v tomto případě rodiče o absenci nejen přímo vědí, ale často jí i sami využívají – starší sourozenci hlídají mladší, vodí je do školky, pečují o někoho nemocného či starého, apod. Jindy je důvodem k absenci výlet, rodinná dovolená, narozeniny či jiná podobná „neodkladná“ událost. Někteří rodiče zase nepovažují za důležité posílat děti do školy, pokud není

klasické vyučování (např. když se jde do kina, divadla, na exkurzi či výlet). Pak hovoříme o tzv. povoleném záškoláctví. Takové přístupy rodičů k záškoláctví jsou jednoznačnou výchovnou chybou a dítěti s jeho problémy nepomáhají, naopak mu ubližují. Vedou k podpoře nežádoucího jednání, jeho opakování a tedy k rozvoji patologických vzorců chování. Rodiče musí dítěti jednoznačně dávat najevo, že záškoláctví vnímají jako negativní jev, který neschvalují a už od předškolního věku pěstovat u dítěte vztah ke vzdělání, škole. Dítě by mělo ze strany rodičů cítit, že je to jejich postoj (těžko rodičům uvěřit, když se sami vymlouvají z práce apod.). Případné „nutné“ absence rozebrat a označit za výjimečné a nestandardní. Záškoláctví je projevem asociálního chování, jedná se tedy o poruchu chování únikového typu vyvolanou **třemi** základními příčinami:

- Negativním vztahem ke škole - mohou být vysoké požadavky školních povinností, menší rozumové nadání, ale naopak i mimořádné vědomosti a schopnosti, takže se dítě ve škole nudí, nebo silná a neopodstatněná neurotizace dítěte, jejímž důvodem je strach z nějakého vyučovacího předmětu a z jeho zkoušení, nespravedlivého hodnocení nebo z osobnosti učitele, či tresty za nesplnění očekávaného výkonu učitelem i rodiči, často i strach ze spolužáků v případě výskytu šikanování žáka ústící až do psychické poruchy školní fobie.
- Vlivem rodinného prostředí - příčinou jsou dysfunkční vztahy uvnitř rodiny, nezájem rodičů o dítě a jeho prospěch, ale i přehnaná péče a příliš vysoké nároky, nejednotnost rodičovské výchovy, přemrštěná přísnost, shovívavost, ale i lhostejnost.
- Trávením volného času - mezi příčiny záškoláctví často patří nevhodný a nekonstruktivní způsob trávení volného času způsobený negativním vlivem vrstevníků v partě, závislostním chováním projevujícím se zneužíváním drog a sháněním peněz na ně, ale i chudoba dítěte nebo rodiny způsobující obstarávání peněz nelegálním způsobem.⁷

⁷ MATĚJČEK Zdeněk, DYTRICH Zdeněk. *Jak a proč nás trápí děti* Praha: Grada 1997

3.4 Xenofobie, rasismus

Xenofobii charakterizují projevy odporu, nepřátelství, ale i nedůvěra ke všemu cizímu a strach ze všeho cizího. Konkrétním projevem je nepřátelství k lidem jiné barvy pleti, jiné národnosti, jazyka, náboženského přesvědčení, kultury, projevující se navenek odporem a nepřátelstvím vůči imigrantům, ale i cizincům s trvalým pobytem, uprchlíkům. Někdy je tento pojem užíván jako obecný termín pro rasismus, antisemitismus a nacionalismus. Stejně jako rasismus je předsudkem, který vytváří negativní názor bez jakékoliv znalosti nebo smyslu. Rasismem a xenofobií označujeme soubor projevů směřujících k potlačení zájmů a práv menšin. Jedná se o zastávání rasové nerovnocennosti v jakémkoli smyslu slova a podporování rasové nesnášenlivosti a netoleranci vůči menšinám a odlišnostem.

3.5 Sekta

Sektou označujeme sociální skupinu, jejíž členové sdílí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, přičemž dochází k postupné sociální izolaci, manipulaci a dalším extrémním zásahům do soukromí jejích členů. Silně centrálně vedené a organizované sekty mají přísné podmínky členství, kterými své členy úzce svazují. Jiné, s volnější organizací, mají spíše věřící, podporovatele a sympatizanty.

Pro většinu sekt jsou charakteristické extrémní názory na život, společnost, vztah mezi lidmi, na chápání dobra a zla apod. Hlavní důvod, proč je náboženským sektám věnována pozornost, je potenciální nebezpečí plynoucí z psychické manipulace s jednotlivcem, které může být nebezpečné zejména pro mladého člověka.

Sekty se vyznačují rozmanitým sociálně problémovým jednáním, v některých ojedinělých případech mají snahu zasahovat do fungování společnosti a dokonce některé sekty mají sklon k násilným jednáním v podobě hromadných sebevražd nebo i teroristických akcí.

3.6 Sexuálně rizikové chování

Je soubor projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují rizika v oblasti zdravotní, sociální a dalších oblastech. Takové chování může být přitom ve společnosti relativně častým jevem (např. nechráněný pohlavní styk při

náhodné známosti, promiskuitní chování nebo rizikové sexuální praktiky). Do této oblasti zařazujeme také kombinaci více typů rizikového chování (např. kombinaci užívání návykových látek a rizikového sexu) a také nové trendy zvyšující riziko především v oblasti sociální (např. zveřejnění intimních fotografií na internetu, jejich zasílání mobilním telefonem, či nahrávání na video). Takové aktivity totiž přinášejí vysoké riziko zneužití takového materiálu.

3.7 Závislosti

„Závislost je stav, kdy někdo je podmíněn nějakou okolností nebo situací, kterou potřebuje (nebo si myslí, že ji potřebuje) ke své existenci. Velice často je závislost způsobena tím, že nám něco nahrazuje (např. přejídáním je velice často potlačována samota, smutek, sebelítost). Závislost jako taková přináší únik (např. při požití alkoholu nemyslí na věci, které dotyčného sužují). Závislý si tedy něco nahrazuje, před něčím utíká.

Prevence v adiktologii zahrnuje všechny aktivity související s užíváním návykových látek, ale také aktivity související s tzv. nelátkovými závislostmi (např. gambling, hraní PC her).

- Závislost na alkoholu
- Závislost na opioidech (např. heroin)
- Závislost na kanabinoidech
- Závislost na sedativech nebo hypnoticích (tlumivých lécích)
- Závislost na kokainu
- Závislost na jiných stimulačních látkách včetně kofeinu a pervitinu
- Závislost na halucinogenech (extáze-MDMA)
- Závislost na tabáku
- Závislost na organických rozpouštědlech
- Závislost na několika látkách nebo jiných psychoaktivních látkách
- Patologické hráčství
- Závislost na počítači a internetu

- Závislost na práci (Workoholik)⁸

3.8 Poruchy příjmu potravy

„Jedná se o okruh onemocnění, kam patří mentální anorexie, mentální bulimie a také přejídání spojené s jinými psychickými poruchami, například se stresem.

U poruch příjmu potravy (PPP) jsou typické obavy z tloušťky, manipulace s jídlem, sloužící ke snížení hmotnosti a zkreslené vnímání vlastního těla.

Jde o psychická onemocnění. To znamená, že chování spojené s anorexií či bulimií není od určitého stádia nemocný člověk schopen ovládat a tedy se i sám bez pomoci druhých nemoci zbavit.

Poruchy příjmu potravy jsou závažná psychická onemocnění, jsou léčitelné, ale čím dříve člověk léčbu vyhledá, tím větší má na uzdravení šanci.

Nejčastěji se objevují během dospívání a ranné dospělosti, ale můžou se rozvinout i v pozdějším věku nebo naopak v dětství.

Tyto duševní poruchy jsou často spojené s depresí, úzkostí, sebepoškozováním a sociální izolací. Snižují kvalitu života postižených, jejich rodin i okolí, a vedou k obrovským výdajům na zdravotní péči. U žen ve věku 15-25 let, patří toto onemocnění mezi 4 nejčastější příčiny nemoci, trvalého postižení nebo dokonce smrti. Nedostatek informací, stud a strach ze stigmatizace brání ve vyhledání pomoci a výrazně snižuje šance na uzdravení, zvyšuje riziko chronického průběhu s opakovanou potřebou akutních ošetření. Vzdělání, prevence, včasná detekce a včasná intervence jsou pro minimalizaci škod působených PPP zásadní.⁹

⁸ NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál, 2011. str. 10

⁹ *Poruchy příjmu potravy* Pražské centrum primární prevence Portál primární prevence rizikového chování v Praze [online][datum citace 19. 12. 2012]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/poruchy-prijmu-potravy>

4 Formy prevence

Primární prevence

Rozumíme jí veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s rizikovými projevy chování, minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšiřování. Zkoumá předpoklady, podmínky a příčiny jevů, jimž se má bránit, a hledá způsoby, jak jim předcházet; bývá zaměřena na veškeré obyvatelstvo.

Specifická primární prevence

Je systém aktivit, které se zaměřují na práci s žáky, u kterých lze předpokládat jejich další negativní vývoj a snaží se předcházet jeho výskytu. Může být realizována jako:

- Všeobecná – specifická primární prevence zaměřená na cílovou skupinu např. třídu, která zatím nejeví známky rizikového chování.
- Selektivní – primární prevence zaměřená na tu část populace, u které chceme zamezit vzniku rizikového chování.

Nespecifická primární prevence

Jsou to aktivity, které tvoří nedílnou část primární prevence a jejímž obsahem jsou všechny metody a přístupy umožňující rozvoj harmonické osobnosti. Patří sem všechny volnočasové aktivity, rozvíjení nadání, zájmů, pohybových a sportovních aktivit, výchova ke zdravému životnímu stylu

Sekundární prevence

Je předcházení vzniku, rozvoji a přetrvávání rizikového chování. V tomto pojetí je sekundární prevence názvem pro včasnou intervenci, poradenství a léčení. Snaží se příslušné jevy včas zachytit a bránit jejich prohlubování, šíření a podobně. Zaměřuje se na zvláště ohrožené skupiny, například mládež, menšiny nebo sociálně slabé.

Terciární prevence

Snaží se zabránit opakování, například trestných činů, onemocnění, drogové závislosti a podobně. Je zaměřena na osoby právě vyléčené, propouštěné z výkonu

trestu atd. Je věnována jedincům, kteří se již nějakého přestupku nebo i trestného činu dopustili a zaměřuje se na zamezení recidivy takového chování. Jejím záměrem je snaha o resocializaci osob, nápravu prostředí, které na ně působí, případně alespoň udržení stávajícího stavu ve společensky akceptovatelných mezích.¹⁰

Složitě životní situace

Každého z nás potkají v životě okamžiky, kdy musíme řešit krizové situace a problémy, s kterými jsme se ještě nesetkali, které jsou pro nás nové, komplikované a stresující. Každá z takových životních situací je vždy něčím výjimečná a neopakovatelná. Lidský život je běžně plný nejrůznějších proměn, oproti očekávání se vyskytujících komplikací a překážek, které nám brání v uspokojování obvyklých přání a potřeb.

Preventivní program

Je konkrétní dokument školy, zaměřený na celou problematiku rizikového chování. Vychází z preventivní strategie školy, je zpracován školním metodikem primární prevence ve spolupráci s ostatním pedagogickým sborem, podléhá kontrole a je vyhodnocen na konci roku pedagogickou radou. Dané hodnocení je součástí výroční zprávy o činnosti školy.

Minimální plán primární prevence

Je souhrn aktivit, projektů a projektových dnů v daném školním roce, zaměřených na prevenci rizikového chování. Tento plán sestavuje metodik primární prevence na každý školní rok. V plánu jsou vytyčeny jak cíle dlouhodobé, tak cíle krátkodobé, které vyplývají z klimatu na škole. Tyto cíle jsou přizpůsobeny žákům dané školy, jejich věku a také jejich mentalitě. Zaměřují se na problémy, které se na škole vyskytují.

¹⁰ MB 38 2009 61 Strategie prevence RPCh 2009- 2012.pdf [online] Vytvoření souboru: 2012-02-14 [datum citace 11. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/20270>

5 Kompetence a role v primární prevenci

Rozdělení kompetencí a rolí zahrnuje organizaci a řízení primární prevence rizikového chování u žáků. Každému účastníku procesu primární prevence jsou přiděleny pravomoc a úkoly.

Vedení školy – ředitel školy a zástupce ředitele

Vytváří základní podmínky nutné pro předcházení rizikovému chování. Získává finanční prostředky potřebné pro realizaci preventivního programu. Spolupracuje s místní samosprávou při vytváření podmínek pro zdravý životní styl. Monitoruje a vyhodnocuje situaci ve škole. Zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole. Jmenuje školního metodika primární prevence, zajišťuje a kontroluje jeho další vzdělávání. Koordinuje a kontroluje tvorbu preventivního programu. Podporuje týmovou spolupráci při tvorbě, realizaci a vyhodnocování preventivního programu. Zpracovává do školního řádu a vnitřního řádu školy řešení konkrétních aktuálních problémů. Spolupracuje s dalšími subjekty činnými v primární prevenci, například s okresním metodikem primární prevence v pedagogicko-psychologické poradně atd.

Školní metodik primární prevence

Metodicky vede pedagogické pracovníky v oblasti prevence rizikového chování. Koordinuje a připravuje tvorbu preventivního programu. Koordinuje a kontroluje aktivity, které vychází z preventivního programu. Spolupracuje s místní samosprávou v oblastech spojených s problematikou rizikového chování a jeho důsledky. Vede písemnosti s tematikou primární prevence. Shromažďuje odborné zprávy z poradenských služeb o problémových žácích. Připravuje podmínky pro integraci. Spolupracuje s jednotlivými třídními učiteli při monitorování, vyhledávání a zachycení známek rizikového chování. Prezентuje výsledky v oblasti primární prevence rizikového chování žáků.

Výchovný poradce

Výchovný poradce je členem širšího vedení školy a členem výchovné komise, která řeší závažnější výchovné problémy žáků. V oblasti prevence rizikového chování výchovný poradce zajišťuje metodickou pomoc pedagogickým pracovníkům.

Vyhledává a doporučuje šetření žáků vyžadujících zvláštní pozornost a potřeby. Shromažďuje odborné zprávy. Organizuje kariérové poradenství, například pomoc při volbě povolání, poradenství zákonným zástupcům žáků, spolupráci s ostatními poradenskými subjekty atd. Velmi úzce spolupracuje s vedením školy, metodikem primární prevence a třídními učiteli, s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálními pedagogickými centry, sociálním odborem MÚ, lékaři a policií. Ve vhodném rozsahu informuje pedagogy školy o přijatých opatřeních a zjištěných skutečnostech. Sleduje každý měsíc počty neomluvených hodin u všech žáků, které pak posílá na Odbor sociální péče o dítě. Je přítomen na výchovných komisích, které na škole probíhají společně s třídním učitelem, metodikem prevence, zástupcem vedení a zákonných zástupců žáků. Je součástí preventivního týmu školy. Řeší problémy týkající se chování žáků, vztahů mezi nimi, vztahů mezi žáky a učiteli apod. Pomáhá se začleněním žáků s poruchami učení do výuky. Je k dispozici žákům, pokud potřebují pomoci s potížemi osobního rázu. Pomáhá žákům s výběrem budoucího povolání nebo střední školy.

Třídní učitel

Spolupracuje se školním metodikem primární prevence. Podílí se na tvorbě, realizaci a kontrole preventivního programu. Motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu s vnitřním řádem školy. Dbá na jejich důsledné dodržování. Zodpovídá za vytvoření bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klima ve třídě. Podporuje zdravé vztahy mezi žáky. Monitoruje situaci ve třídě. Zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru. Garantuje a zajišťuje spolupráci školy se zákonnými zástupci žáků. Získává a udržuje si přehled o žácích a jejich rodinném zázemí. Třídní učitel by měl rozpoznat a poznat problémy svých žáků jako první.

Další pedagogičtí pracovníci

Každý člen pedagogického sboru by se měl seznámit s problematikou prevence rizikového chování. Spolupracuje s vedením školy, školním metodikem primární prevence a jednotlivými třídními učiteli. Monitoruje situaci ve třídě ve svých

vyučovacích hodinách. Zjištěná rizika nepodceňuje, nebagatelizuje, ani zbytečně nezveličuje. Podílí se na tvorbě a realizaci preventivního programu. Zařazuje vhodná témata s problematikou minimalizace rizikového chování do svých vyučovacích hodin. Každý pedagogický pracovník dbá, aby uplatňování primární prevence rizikového chování u žáků bylo prováděno komplexně ve všech oblastech školního prostředí a života, jichž se prevence rizikového chování u žáků dotýká.

6 Projektové vyučování a projekt

Projektové vyučování je v dnešní době velmi oblíbená metoda vyučování. Je založena na propojení praxe a teorie. Tato metoda vede ke kreativitě a vlastní činnosti žáka. Projektová metoda organizuje učenou látku jako řadu projektů neboli učebních celků, jež by upoutaly žáka svým konkrétním cílem. Přednostmi projektové výuky je propojení poznatků z různých předmětů a pomoc vidět věci v souvislostech. Pomáhá zapojit smyslové vnímání žáků a jejich prožitek. Žáky motivuje a aktivizuje, rozvíjí jejich pracovní a studijní návyky a umožňuje žákům pracovat v týmech a skupinách.

Žáci, kteří pracují na provedení projektu, získávají určité vědomosti a dovednosti, jež jsou pak vlastním účelem učení. Projekt sám se stává jen prostředkem k tomuto účelu. Každý projekt staví žáka před řadu otázek neboli problémů, soustřeďujících se k téže jednotící idey. Projekt přetvořuje život školní.

Projekt je vždy činnost plánovaná, záměrná a s určitým úmyslem. Předností každého projektu je motivace, kdy se žáci učí diskutovat, argumentovat, řešit problémy a zpracovávat informace. Jedná se o přechod od myšlenky k činu, je to záměr realizovat nápad. Na každý projekt jsou kladeny určité požadavky, jako je výběr tématu, který je významný pro žáka. Dále je to možnost integrace žáka a předmětu a formulace úkolu, který má být konkrétní, stručný, užitečný, zajímavý. Projekt nepředkládá látku ve formě slovních formulací k memorování, nýbrž přináší podmínky, za nichž žáci zkouší svou podnikavost, rozhodování, aktivitu. Právě jistý stupeň nesnadnosti, jisté množství překážek, má v projektech udržet žákův zájem. Tam, kde jsou překážky, začíná myšlení. Projektem se usiluje o těsnou souvislost myšlení a praxe. Zdůrazňuje se zřetel k žakově aktivitě a aktualizací poznatků, odstraňuje se přemíra učební látky vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného nebo slovesného produktu. Pojem „projekt“ je však také jedním z nejvíce devalvovaných termínů v pedagogice vůbec. Jaké znaky musí výuka mít, abychom mohli hovořit o projektu? Především je řešen jeden přesně vymezený problém, je stanoven jasný a určitý cíl projektu. Projekt také probíhá v jasně vymezeném časovém úseku (1 nebo několik hodin, týden apod.). Vytváří takové situace, v nichž musí žáci projevit vlastní iniciativu. Průběh projektu i jeho konečné výsledky jsou evaluovány. Projekt je nutně

spjatý s praxí, s reálným životem. Učitel se posouvá spíše do role průvodce, poradce, povzbuzovače. Témata jsou vybírána tak, aby sama o sobě žáky motivovala.

II. Praktická část

7 Příprava projektu

Celý projekt byl realizován ve spolupráci s Občanským sdružením Volání naděje. V průběhu svého působení v roli metodika primární prevence na škole, jsem se snažila neustále pro žáky a žákyně vytvářet jiné a zajímavější metody práce při realizaci minimálně preventivního programu. Při tomto hledání jsem našla výchovné komiksy, s mnoha situacemi, s kterými se žáci mohou setkat ve škole i v rodině. Proto jsem zařadila tyto komiksy do minimálního programu. Setkaly se u žáků s velkým ohlasem, a protože je velmi zaujaly, snažila jsem se je využít v minimální prevenci, jako celoroční projekt. Protože jejich zakoupení bylo pro školu z finančních důvodů nedostupné, vypracovala jsem celoroční projekt pro žáky naší školy, do kterého jsem jejich nákup zahrнула. Na celý projekt nám byla poskytnuta dotace z ústeckého kraje ve výši 15 000 Kč. Této finanční částce předcházelo celé podrobné vypracování projektu, jeho zdůvodnění, popisu současného stavu problematiky, kterou projekt řešil a zdůvodnění potřeby projektu.

Po získání dotace z ústeckého kraje, jsme zakoupili několik sad tematicky zaměřených komiksů. Vzhledem k tomu, že byl projekt rozložen do celého školního roku, bylo nutné vytvořit pro jeho realizaci na škole vhodné podmínky. S vedením školy jsem se domluvila na tom, že k promítání budou využívány učebny s interaktivní tabulí, kde budou žákům tyto komiksy promítány. Na začátku projektu proběhla informativní schůzka se všemi učiteli na škole, kteří se projektu zúčastnili. Na této schůzce byli učitelé seznámeni s celým časovým harmonogramem projektu a všemi formami a metodami, které budou v projektu využívány. Zároveň bylo dohodnuto, v kterých hodinách budou žákům komiksy promítány (v předmětech Člověk a jeho svět, v Občanské výchově a v Rodinné výchově). Třídní učitelé pak všechny žáky seznámili s celým projektem, do kterého se žáci i učitelé následně zapojili. Všem učitelům, kteří se projektu účastnili, byly vždy zároveň poskytnuty metodické pokyny, kde bylo vysvětleno jak s žáky pracovat, byly jim dodány otázky, které mají žákům k příběhu položit a vždy byl přidán i popis příběhu.

8 Vlastní realizace projektu

Cíle projektu

Cílem projektu bylo ukázat a upozornit žáky a studenty netradiční a zábavnou formou na problémové situace v životě dětí a mládeže. S žáky konkrétně rozebírat danou situaci, která se v příběhu vyskytla. Společně s vyučujícím najít nejlepší možné řešení problému. V těchto tematicky zaměřených komiksech ze současného života dětí a mládeže, jsou skryté návody jak řešit různé životní situace a problémy. Scénáře jsou vytvořeny na základě pravdivých příběhů jednotlivých osob. Vypráví o skutečném životě dětí a problémech dnešní mládeže. Jsou upraveny do čtivé podoby a nafoceny fotografiemi vykreslujícími průběh děje jednotlivých příběhů. Ve foto-seriálech je snaha vždy upozornit na určitý problém nebo na životní situaci (šikana, rasismus, domácí násilí, sebevražda, krádež, alkohol atp.). Podobné foto-seriály jsou dětmi a mládeží velmi oblíbené a znají je z časopisů. Žáky tyto příběhy lákaly svou netradičností a také tím, že se zde setkali se známými českými osobnostmi, které se do výroby příběhů zapojili. Jedná se o výchovně preventivní seriály.

Vymezení cílové populace

Příběhy jsou určeny pro věkovou kategorii v rozmezí 10 – 18 let. Tato věková kategorie byla ještě rozdělena do dvou skupin, podle daného tématu a příběhu, aby se vztahovala k věku dětí a studentů a pochopení daného tématu.

1. Kategorie – žáci 5. – 7. ročníků ZŠ praktické (10 – 14 let)
2. Kategorie – žáci 8. – 9. ročníků ZŠ praktické (14 – 16 let) a studenti Praktické školy (15 – 18 let)

Metody a formy, jakým způsobem byl projekt realizován

Celý projekt byl realizován především v rámci hodin Člověk a jeho svět, Občanská výchova a Rodinná výchova. V každé již z výše jmenovaných hodin, byli vždy žáci a žákyně seznámeni s problémem, kterému se budou věnovat a zároveň zhlédli komiks na toto téma. Každý měsíc byl žákům promítnut jeden příběh, o kterém si po jeho promítnutí v hodině společně s učiteli povídali a hledali nejlepší a správná řešení zvládnutí dané situace.

Ke každému příběhu byl metodikem prevence vypracován dotazník, který se týkal dané situace. Vzhledem k mentalitě našich žáků byly používány ve většině případů otázky uzavřené s výběrem odpovědí. Pouze ve výjimečných případech byly použity otázky polozavřené nabízející nejdříve alternativní odpovědi, které byly doplněny otevřenou otázkou kratšího textu. Tyto dotazníky pak byly metodikem prevence zpracovány a vyhodnoceny. Vyhodnocení se objevovalo průběžně na nástěnce primární prevence.

V průběhu celého projektu byla také využita metoda pozorování jak nepřímého, při vlastním sledování příběhů, tak přímého, při každém rozhovoru se žáky a následné diskuzi k vybrané situaci.

V rozhovoru se žáky byly ke každému příběhu předem pokládány strukturované, ale i polo strukturované otázky, kdy při předem připravených otázkách pedagog reagoval na podněty žáků a snažil se s nimi vést dialog nad daným tématem

V měsíci listopadu byl pozván lektor z OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ VOLÁNÍ NADĚJE, pan Patrik Hujdus, který během dvou dnů uskutečnil besedu pro žáky obou kategorií. Zároveň čas u nás využil tím, že s vybranými žáky (se souhlasem rodičů) a ve spolupráci s metodikem prevence nafotil další z výchovných foto-seriálů s názvem „Půjčka“.

Časové rozvržení projektu

Příběhy byly vybrány na základě situací, do kterých se dnešní děti a mládež mohou dostat a s kterými se v dnešním světě mohou potkat na každém kroku. Proto byla témata rozdělena do dvou skupin. Byla vybrána především s ohledem na jejich věk, ale také s ohledem na jejich mentalitu. Každý měsíc byl vypracován měsíční plán, v kterém byli žáci i učitelé seznámeni s příběhem, který jim bude promítnut.

Projekt byl časově rozvržen do celého školního roku. Každý měsíc byl oběma skupinám promítnut jeden příběh. Po promítnutí příběhu byly žákům položeny otázky, s následnou diskuzí, které se týkaly problému, který se v příběhu řešil. Společně s učitelem pak žáci hledali nejvhodnější řešení a vyhodnocovali, zda se aktéři dopustili chyb a jakých. Na názorných ukázkách pak také hodnotili, zda se již oni sami anebo někdo jim blízký do podobné situace někdy dostal a jak ji také řešil. V závěru

hodiny, pak každý žák a žákyně vyplnili předložený dotazník, který se k danému tématu vztahoval. Tyto dotazníky byly vytvořeny metodiky primární prevence na základě předem zhlédnutého příběhu a s ohledem na věk a mentalitu našich žáků. Součástí každého dotazníku byl také obrázek k vybarvení. Pro následující skupiny byly promítány žákům a žákyním v následujících měsících tyto příběhy.

1. skupina: 5. - 7. ročníky

Září: Krádež

Říjen: Zvířátko

Listopad: Sklenička (dále beseda s lektory projektu na téma zvolené po dohodě s metodiky s ohledem na věk a složení žáků a možné focení žáků do foto-seriálu)

Prosinec: Policista

Leden: Lhářka

Únor: Kouření

Březen: Sebevražda

Duben: Agrese

Květen: Útočníci

Červen: Závěrečný dotazník a vyhodnocení projektu

2. skupina: 8. - 9. Ročníky 1. a 2. ročník PŠ

Září: Těhotenství

Říjen: Nemocnice

Listopad: Žárlivost (dále beseda s lektory projektu na téma zvolené po dohodě s metodiky s ohledem na věk a složení žáků a možné focení žáků do foto-seriálu)

Prosinec: Románek

Leden: Hráč

Únor: Závislost

Březen: Sebevražda

Duben: Dieta

Květen: Závist

Červen: Závěrečný dotazník a vyhodnocení projektu

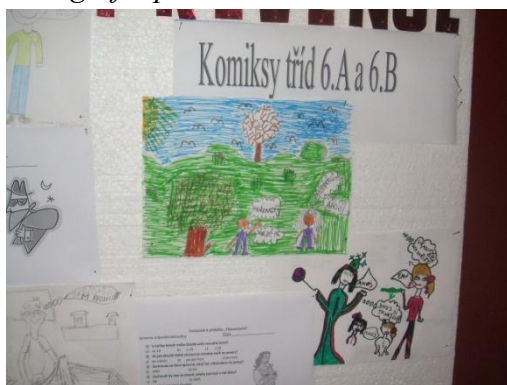
Příběh „Krádež“

V měsíci září byl 1. skupině promítnut příběh „Krádež“. Příběh je o dvou nerozlučných kamarádkách Kláře a Monice. Klára žije s maminkou, která nedávno přišla o práci a nemá tolik peněz, aby si mohla koupit značkové tričko, které se jí velmi líbí. Přemluví proto kamarádku a společně se dopustí krádeže, u které jsou chyceny. Monika se nechá Klárou ke krádeži přemluvit, i když s tím z počátku nesouhlasí. Klára pak tajně tričko ukrývá do svého batohu. Dívky u pokladny jedno tričko zaplatí, aby

nebyly podezřelé. Za dveřmi je ovšem zastavuje majitel prodejny. V obchodě jsou totiž nainstalované kamery a majitel o krádeži trička ví. Okamžitě telefonuje rodičům dívky, kteří si pro ně do obchodu přijedou. Vše končí rozhovorem kamarádek, ve kterém si obě uvědomí, jak špatného činu se dopustily. Klára na závěr příběhu jde opět do obchodu a majiteli firmy se omlouvá. Nakonec si svou krádež může v obchodě odpracovat formou brigády.

Žáci šestých ročníků si k tomuto příběhu nejen udělali diskusi a zodpověděli otázky a dotazník, ale zároveň si k příběhu vytvořili i vlastní komiks. Na základě zhlédnutých fotek, je napadlo, že by si tento příběh mohli sami nakreslit. V hodině výtvarné výchovy tento plán zrealizovali. Každý si vybral jednu situaci z příběhu a tu se pak snažil výtvarně zpracovat. Velmi mile mne potěšilo, že již na začátku projektu se takto žáci zapojili. Tato situace je jim velmi blízká, protože mnoho žáků na naší škole je také ze sociálně slabých rodin a mohli by se do ní dostat.

Fotografie pořízené ke komiksu 6. ročníků

Obrázek 1- dotazníky a komiksy

Obrázek 2 - komiksy vytvořené žáky 6. ročníků

Příběh „Zvírátko“

V měsíci říjnu, byl žákům 1. skupiny promítnut příběh „Zvírátko“. V příběhu je popsána obrovská touha dívky po pejskovi. Hlavní hrdinka bydlí se svými rodiči a mladší sestrou v panelovém domě. Byt není malý, ale rodiče s pořízením čtyřnohého přítele nesouhlasí. Mají za to, že si rodina v současné situaci pejska nemůže dovolit. Vznikají tak rozpory mezi hlavní hrdinkou příběhu a jejími rodiči, které vyústí v hádku a útek z domova. Lucka se však při útěku z domova setká s člověkem, který jí vysvětlí,

že takové chováním není vhodné. Lucka se proto vrací domů a rodičům se omlouvá. Na své narozeniny však najde za dveřmi jejich bytu klec s papouškem a vzkaz od onoho člověka (bezdomovce). Papouška Lucii věnuje a vysvětluje v dopise, že si své rodiny má vážit.

Tento příběh byl žákům velice blízký, protože mnoho z nich by chtělo domů čtyřnohého kamaráda, ale jejich rodiče jim ho nechtějí dovolit. Tento důvod však může mít mnoho příčin, jako např. alergie některého člena rodiny na psy, finanční situace, prostory bytu apod. Opět žáci po zhlédnutí celého příběhu (tentokrát velmi živě) diskutovali o celém problému a následně vyplnili předložený dotazník. Uváděli zde i své vlastní příběhy, kdy domů chtěli pejska, ale nebylo jim to rodiči dovoleno z různých důvodů. Proto se opět žáci 6. ročníků společně dohodli, že si alespoň vysněného pejska každý nakreslí. Všichni si tak nakreslili buď pejska, kterého doma mají oni nebo někdo z jejich rodiny nebo takového, kterého by jednou v budoucnu chtěli mít, ale kterého jim zatím nikdo nedovolil pořídit. Tyto obrázky byly opět vystaveny na nástěnce primární prevence.

Porízené fotografie k příběhu „Zvírátko“

Obrázek 3 - žáci při besedě příběhu "Zvírátko"

Obrázek 4 - obrázky k příběhu "Zvírátko"

Příběh „Sklenička“

V měsíci listopadu, byl 1. skupině promítán příběh „Sklenička“. Hlavní hrdinka příběhu se na táboře seznámí s cizím chlapcem. Začne mu důvěřovat, zamiluje se do něj a společně s ním poruší táborová pravidla a bez ohledu na to, že ještě není plnoletá, se s ním tajně sejde a společně vypijí víno. V opilosti ji hrozí, že spadne do nedalekého

bazénu s vodou. Naštěstí se tak nestane, přesto je pro ni příběh s alkoholem dostatečným poučením do života. I tentokrát žáci a žákyně odpovídali na předem připravené otázky k příběhu. Diskutovali všichni společně o dalších možných následcích, které se mohly v tomto příběhu vyskytnout. V závěru hodiny opět vyplnili předložený dotazník.

Žáci 6. ročníků se opět nespokojili pouze se zhlédnutím příběhu, diskusí a následným vyplněním dotazníků. Příběh je natolik zaujal. Že v rámci předmětu Pracovních činností k němu vytvořili společně s paní učitelkami plakát. Byl vytvořen formou koláže a bylo v něm použito především letáků, které jsou dnes dostupné všude. Při tvorbě plakátu se žáci zaměřili na vyhledávání alkoholických nápojů, které jsou běžně dostupné v kterémkoliv obchodě a supermarketu. Zároveň si společně s paní učitelkami říkali o škodlivosti alkoholu pro všechny, ale zvláště pro děti a mládež. Dále si pak zopakovali, od kolika let může být v naší republice alkohol prodáván. Někteří se sami rozpovídali o tom, zda jim již někdy někdo alkohol nabízel a zda již někdy alkohol zkusili a s kým. Tento plakát se opět objevil na nástěnce primární prevence.

Fotografie pořízené k příběhu „Sklenička“

Obrázek 5 - žáci při práci na plakátu

Obrázek 6 - plakát k příběhu "Sklenička"

Beseda a focení foto-seriálu

Na 24. listopadu jsem domluvila besedu a následné focení vlastního komiksu s našimi žáky společně s předsedou Občanského sdružení Volání naděje. Předem jsem oslovila žáky a žákyně naší školy, kteří budou ochotni se tohoto focení zúčastnit. K tomuto účelu jsme potřebovali mít předem souhlas jejich zákonných zástupců, že se mohou na tomto focení komiksu podílet. Tato akce musela být opět předem připravena. Vybrala jsem prostory na škole, které jsou vhodné k focení, ale také prostory v blízkém okolí školy, které se hodí do příběhu. S žáky jsme se předem domluvili, kdo je ochoten se zúčastnit focení a kdo se zúčastní pouze besedy. Samozřejmě to nezáleželo pouze na jejich volbě, ale také na tom, zda jsou schopni zvládnout náročnost focení. Od žáků jsem vybrala podepsaná povolení zákonných zástupců a zároveň jsem jim doporučila, aby si přinesli náhradní oblečení, protože příběh se odehrává v několika po sobě následujících dnech, tak aby se stále neobjevovali na fotografiích v jednom oblečení. Vzhledem k tomu, že se příběh odehrával jednak v domácím prostředí, využili jsme sborovnu naší školy. Další záběry byly pořízeny u okolních domů školy a před školou. Protože je několik záběrů v cukrárně, využili jsme k tomu také naši družinu, kterou jsme k tomuto účelu vyzdobili. Dále jsme k focení použily prostory kinosálu na naší škole, v kterém je také nafoceno několik fotografií. Součástí focení byly samozřejmě třídy školy, které jsme pro tento den použily a také chodby školy. Focení jsem se účastnila nejenom jako dozor, ale zahrála jsem si i maminku hlavního hrdiny, která se v příběhu také několikrát objeví. Fotil se námět na foto-seriál nazvaný „Půjčka“. Tento příběh je na téma finanční gramotnosti dětí, ve kterém dojde k půjčení peněz od lichváře a k následným komplikacím spojeným se snahou peníze vrátit (vyhrožování, krádež, vymáhání atp.). Tato situace je dnes mezi žáky poměrně běžnou záležitostí. Oni si však až do této doby neuvědomovali, jaké následky to pro ně může přinášet, a do jakých problémů se mohou půjčováním peněz, i když je to pouze od spolužáků, dostat. Focení příběhu se zúčastnili žáci a žákyně předem vybraní. Následně jim byl předložen zhruba napsaný scénář, aby věděli, čeho se celý příběh bude týkat a o jakou situaci v něm jde. Pak již mohlo začít samotné focení příběhu. Všechny děti byly z focení komiksu nadšené. I já jsem si celé focení užívala. Byl to zážitek nejenom pro naše žáky, ale i pro mne. Účastníci focení se velmi o vše zajímali, výborně při focení spolupracovaly a

zažily při něm i spoustu legrace. Toto focení bylo zároveň odměnou pro žáky, kteří se aktivně na projektu podílejí a nejvíce spolupracují. Je to odměna za jejich spolupráci a snahu. Každý ze žáků a žákyň, které se focení zúčastnili, dostane také po jeho dokončení vlastní CD s tímto příběhem.

Fotografie pořízené z besedy a následného focení příběhu

Obrázek 7 - beseda s lektorem Volání naděje

Obrázek 8 - focení příběhu "Půjčka" - chodba

Obrázek 9 - focení příběhu "Půjčka" - třída

Obrázek 10 - focení příběhu "Půjčka" - kinosál

Obrázek 11 - focení příběhu "Půjčka" - sborovna

Obrázek 12 - focení příběhu "Půjčka" - hala školy

Toto nafocení vlastního komiksu nebylo smyslem celého projektu. Bylo však velmi příjemným zpestřením pro všechny zúčastněné. Dále to byla také velmi dobrá metoda na to, aby žáky tyto situace začaly blíže zajímat a oni si uvědomovali jejich závažnost a mnohdy i trestnou činnost.

Vyjádření některých žáků k besedě a focení komiksu

„Ve čtvrtek jsem se zúčastnil besedy o prevenci rizikového chování. Dále jsem mohl zůstat i při focení komiksu o lásce. Hrál jsem kamaráda hlavního hrdiny. Tato akce se mi moc líbila. Chtěl bych, aby se někdy opakovala.“

Tibor Ištók 7. A

„Včera proběhla na naší škole přednáška. Přednáška a focení do komiksu se mi líbily, protože to byla „bomba“. Byla krásná spolupráce s pánem, který přišel za námi do školy. Hezky se mi spolupracovalo i se spolužáky herci. Líbil se mi příběh, ale moje vyjádření k němu zní: Nikdy si nepůjčovat od podivných lidí.“

Petr Hochmal I. PŠ

„Bylo to velmi poučné a pěkné. Užili jsme si spoustu legrace při focení příběhu. Byla to prostě „bomba“. Velmi těžké je při focení se nasmát a mít ten správný výraz. Jako povolání bych to nechtěla dělat, je to dosti náročné.“

Michaela 9. A

„S Patrikem se mi pracovalo skvěle. Ale bylo to těžké se nasmát. Já se stále smála a on potřeboval, abychom se nasmáli. Bylo těžké vyjádřit hned po smíchu smutek nebo bolest. Ale byla to legrace a „bomba“. Všichni si myslí, že je to jednoduché, ale to vůbec není pravda. Bylo těžké se tvářit zrovna tak, jak Patrik potřeboval. Ale bylo to „super“ a klidně bych si to zopakovala.“

Kateřina Litauská 9. A

I z těchto příspěvků je zřejmé, že focení si žáci a žákyně užívali. Byl to pro ně opět nový zážitek. Navíc věděli, že tento příběh s jejich fotografiemi bude součástí dalšího balíčku výchovných CD a že vybrané peníze za tato CD půjdou na charitativní účely. I to bylo pro žáky dost velkou motivací.

Projektový den k foto-seriálu „ SEBEVRAŽDA“ v rámci plnění projektu „Složitě životní situace“ – 2. 3. 2012

Tento projektový den se konal v pátek 2. března 2012.

Průběh projektového dne 6. tříd

V rámci hodiny Informatiky žáci zhlédli další příběh, tentokrát nazvaný „Sebevražda“. V hodině Občanské výchovy pak odpovídali na motivační otázky k příběhu, které jim pokládaly paní učitelky. K danému příběhu zároveň diskutovali a vyjadřovali k němu své názory. V závěru hodiny pak vyplnili dotazníky vytvořené metodikem prevence, vztahující se k příběhu.

Protože jsme se společně se žáky dohodli, že by tento příběh mohl mít i jiné pokračování, při hodině Českého jazyka ho žáci společně vytvářeli. Byla to spolupráce všech žáků s pomocí paní učitelek. Každý ze žáků postupně vytvořil větu, jak by mohl příběh pokračovat.

Děj příběhu: Příběh upozorňuje na vztah dospívající slečny a dospělého muže. Ona hodlá spáchat sebevraždu z nešťastné lásky, on jí zachrání život. Hlavní hrdinka se jmenuje Míša. Ve třetím ročníku střední školy se přihlásila do nepovinného předmětu, který byl zaměřený na média. Jednou na besedu do třídy přišel moderátor z rádia. Tato událost ovlivnila Míši další život. I přes větší věkový rozdíl mezi nimi a nesouhlas otce, se oba sblížili. Míša ale v určité chvíli nabyla dojmu, že jí její nový přítel podvádí. Bez jakékoliv konfrontace a ověření hodlá z nešťastné lásky spáchat sebevraždu.

Pokračování příběhu tak, jak ho společně žáci vymysleli:

Patrik přiveze Míšu z restaurace domů svým autem. Rozhodne se, že se s otcem Míši seznámí, aby věděl, s kým se jeho dcera stýká. Během rozhovoru tatínek zjistí, že má Patrik na Míšu dobrý vliv a má ji upřímně rád, a proto jim dovolí se spolu dále stýkat. Míša s Patrikem spolu dále chodí, celou dobu její školní docházky. Mezitím Míša vše řekne svým kamarádkám a také už ví, že vše měla řešit úplně jinak. Po několika letech se nakonec rozhodne Patrik Míšu požádat o ruku, s čímž Míša ráda souhlasí.

Žáci a žákyně již počítali s tím, že v hodině Výtvarné výchovy a Pracovních činností budou ke každé větě kreslit obrázek a tím společně vytvoří vlastní kreslené pokračování příběhu. Ze společně vytvořených vět, byl následně utvořen jiný konec příběhu.

Každý z žáků podle sestavených vět, nakreslil při hodině Výtvarné výchovy a Pracovních činností vlastní obrázek. Nakonec se všechny vytvořené obrázky složily tak jak jdou po sobě a žáci vytvořili společně k obrázkům „bublíny“ a doprovodný text. Z celého pokračování příběhu a vlastního obrázkového seriálu byla v závěru dne vytvořena nástěnka v hale školy.

Celkem se tohoto projektového dne zúčastnilo 16 žáků z 6. ročníků, proto také 16 pokračujících obrázků.

Žáky práce velmi bavila a do vytváření příběhu se pustili s vervou. Měli mnoho hezkých nápadů a námětů na dokončení příběhu.

Fotografie k projektovému dni 6. ročníků

Obrázek 13 - sledování příběhu "Sebevražda"

Obrázek 14 – vytváření vlastního konce příběhu

Obrázek 15 - vyplňování dotazníků

Obrázek 16 - kreslení komiksu

Obrázek 17 - beseda k příběhu „Sebevražda“

Obrázek 18 - nástěnka k projektovému dni 6. ročníků

Zvláštností tohoto příběhu bylo účinkování speciálních hostů. Byl to především Zdeněk Troška, který zde vystupoval v roli kadeřníka, senátorka Parlamentu ČR Ing. Arch. Liana Janáčková v roli středoškolské profesorky a moderátorky a zaměstnanci HITRÁDIA ORION v rolích hlavního hrdiny, otce dívky, barmana a kamaráda.

Průběh projektového dne třídy 8. A

Třída 8. A rovněž zhlédla v rámci hodiny Sport a zdraví celý foto-seriál. Při hodině Občanské výchovy si žáci společně s paní učitelkou udělali besedu na zhlédnutý příběh, zodpověděli si tematické otázky vztahující se k foto-seriálu a zároveň přemýšleli o tom, jak by se v dané situaci zachovali oni sami. V Českém jazyce si každý z žáků opět vymyslel své vlastní pokračování příběhu s vlastním koncem a zápletkou. Nejdříve si celý příběh promysleli a následně ho sepsali.

Zde je několik ukázek sestavených příběhů

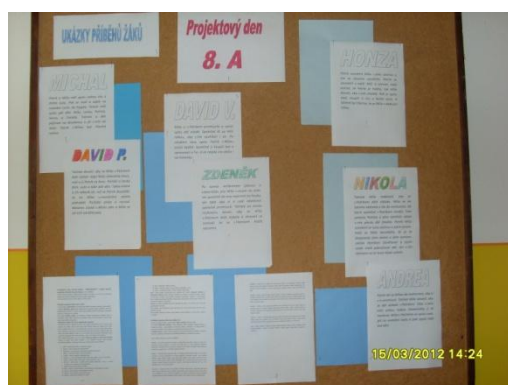
ZDENĚK – Po tomto nešťastném pokusu o sebevraždu jela Míša s otcem na výlet. Jeli společně do lesa nejenom na houby, ale také aby si o celé záležitosti společně promluvili. Tatínek po tomto rozhovoru dovolí, aby se Míša s Patrikem dále stýkala a zároveň se rozhodl, že se s Patrikem hodlá seznámit.

NIKOLA – *Tatínek Míše nedovolil, aby se s Patrikem dále stýkala. Míša se na tatínka naštvala a šla do restaurace, do které společně s Patrikem chodili. Tam potkala Patrika a přes tatínkův zákaz s ním přesto dál chodila. Patrik Míšu seznámil se svou sestrou a jejím synem. Když se Míša dozvěděla, že je to doopravdy jeho sestra a jeho synovec, začala Patrikovi důvěřovat a jejich vztah mohl pokračovat dál. Jen s tím tatínkem se to musí nějak vyřešit.*

DAVID – *Tatínek dovolil, aby se Míša s Patrikem dále stýkali. Když Míša dokončila školu, vzal si ji Patrik za ženu. Pořídili si hezký dům, auto a také dvě děti. Takto klidně si žili několik let, než se Patrik dozvěděl, že ho Míša v manželství začala podvádět. Požádal proto o rozvod. Nakonec zůstal s dětmi sám a Míša se od nich odstěhovala*

I na těchto příbězích, je vidět, že žáci se svého úkolu zhostili dobře a že je foto-seriály baví. Z jejich vlastního dokončení příběhů je vidět, že každý nad ním přemýšlel sám a snažil se najít pro něj to nejlepší řešení. Je vidět, že jsou již schopni nad danou situací samostatně uvažovat a snaží se jí řešit každý po svém. Vzhledem k tomu, že každý příběh má jiný konec, je zřejmé, že žáci vycházeli při jeho dokončování z chování a přístupu jejich vlastních rodin.

Fotografie k projektovému dni 8. A

Obrázek 19 - nástěnka k projektovému dni 8. ročníků

Obrázek 20 - vlastní příběhy žáků

9 Vyhodnocení projektu

V rámci projektu žáci a žákyně zhlédli každý měsíc příběhy foto-seriálů a vyplnili přiložené dotazníky. Před samotným vyplněním dotazníku, děti se svou paní učitelkou hovořili k danému tématu a odpovídali na otázky, které jim pokládala. Tyto otázky dostávaly pravidelně každý měsíc ode mne jako metodika prevence. Byly vypracovány vždy na základě mnou předem zhlédnutého příběhu. Využila jsem k nim i metodické pokyny, které byly přiloženy ke každému balíčku. Touto následnou diskusí probíhala zároveň u žáků reflexe. Uvažovali zde nad danou situací, přemýšleli o ní a zvažovali všechny okolnosti a souvislosti. Zároveň se snažili hledat co možná nejlepší řešení na danou situaci každého konkrétního příběhu. Do projektu se zapojily každý měsíc všechny třídy, kterým byl určen.

Každý měsíc byla měněna nástěnka primární prevence, kde se pravidelně vyskytovaly příspěvky z plnění projektu. Objevovalo se zde hodnocení dotazníků z každého aktuálního příběhu, obrázky a vlastní komiksy žáků a žákyň. Hodnocení všech dotazníků prováděli metodici primární prevence.

Vytvořené dotazníky a jejich hodnocení se také každý měsíc objevovalo na našich webových stránkách školy, aby i rodiče a ostatní měli možnost vidět, že se s našimi žáky v této oblasti pracuje a že i v rámci minimální prevence jsou pro naše žáky připravovány netradiční formy, jim blízké.

Na závěr celého projektu bylo nutno ověřit si, zda byly splněny cíle celého projektu a s jakým ohlasem se setkal nejen u žáků a žákyň, ale také u učitelů, kteří se na něm společně s nimi celý školní rok podíleli. Vypracovala jsem proto jeden závěrečný dotazník pro učitele a jeden pro žáky. Cílem těchto dotazníků bylo ověření toho, zda jim příběhy byly blízké, zda se snažili nad každou situací přemýšlet a konkrétně ji spolu s ostatními rozebírali. Zda se zapojovali do diskuze a v neposlední řadě také to, jestli se jim celoroční projekt líbil a co by se na projektu dalo vylepšit. Závěrečného vyplnění dotazníku se zúčastnilo celkem 88 žáků a žákyň. Dotazník pro učitele vyplnilo celkem 11 učitelů. Byli to především třídní učitelé, ale také učitelé Občanské výchovy a Rodinné výchovy, v jejichž předmětech byly foto-seriály promítány, probíhaly zde i

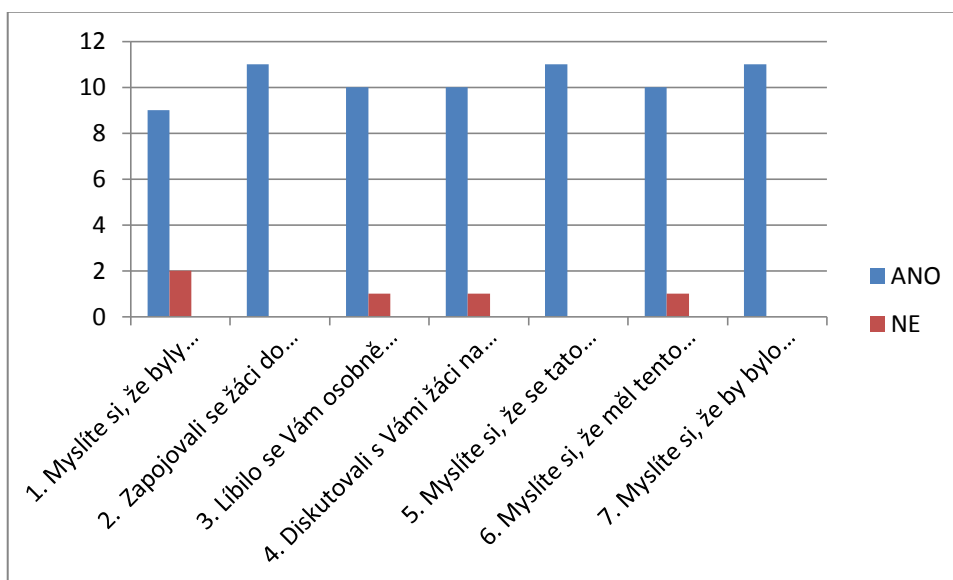
diskuze a následně se zde vyplňovaly i předložené dotazníky. Zde předkládám jejich grafické vyhodnocení.

Graf k závěrečnému dotazníku pro učitele

Zúčastnilo se celkem 11 učitelů

Otázky ke grafu č. 1

1. Myslíte si, že byly promítané foto-seriály žákům přínosem?
2. Zapojovali se žáci do projektu rádi?
3. Líbilo se Vám osobně zpracování foto-seriálů?
4. Diskutovali s Vámi žáci na daná témata?
5. Myslíte si, že se tato forma projektu žákům líbila?
6. Myslíte si, že měl tento projekt smysl?
7. Myslíte si, že by bylo vhodné v projektu pokračovat i příští školní rok?

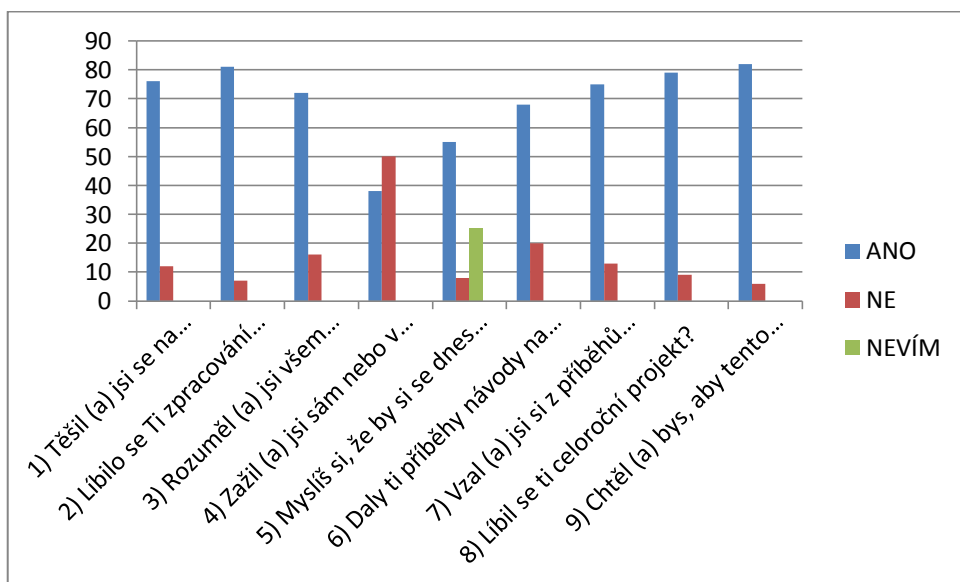
Graf č. 1 - dotazník učitelů

Graf k závěrečnému dotazníku pro žáky

Dotazník celkem vyplnilo 88 žáků a žákyň z 11 tříd

Otázky ke grafu č. 2

1. Těšil (a) jsi se na promítání foto-příběhů v tomto projektu?
2. Líbilo se Ti zpracování foto-seriálů?
3. Rozuměl (a) jsi všem situacím, které se v příbězích objevily?
4. Zažil (a) jsi sám nebo v okolí některou ze situací, které se v příběhu objevily?
5. Myslíš si, že by si se dnes uměl (a) v podobných situacích zachovat správně?
6. Daly ti příběhy návody na to, jak se v takové situaci zachovat?
7. Vzal (a) jsi si z příběhů ponaučení?
8. Líbil se ti celoroční projekt?
9. Chtěl (a) bys, aby tento projekt pokračoval i v příštím školním roce?

Graf č. 2 - dotazník žáků

Z odpovědí učitelů bylo zřejmé, že komiksy byly žákům přínosem a zapojovali se do projektu rádi. Diskutovali s nimi na daná témata. Tato forma projektu se žákům líbila a celkově měl tento projekt smysl. Svědčí o tom i fakt, že všichni učitelé byli pro pokračování v tomto projektu i příští školní rok. Někteří však měli připomínky k vlastnímu zpracování příběhů. Mnohdy se jim zdály příběhy příliš dlouhé, jindy nebylo jasné, kterou „bublinu“ se slovy mají žáci číst první. Navrhovali proto, že by bylo dobré, aby tvůrci lépe označili pořadí textů.

Zde uvádím některé z názorů učitelů na projekt:

„Projekt se mi líbí, ráda bych, aby pokračoval. Zábavná forma výuky, poučení příkladem.“

„Někdy chyby v textu, pro žáky špatně čitelné, jinak pěkně zpracované, zajímavá témata.“

„Žáci vědí, co mají správně odpovídat, ale ponaučení v praktickém životě mnohdy neumějí využívat. Seriály je hodně bavily a spíše to vnímali jako seriál v televizi.“

Z odpovědí žáků a žákyň v závěrečném dotazníku vyplynulo, že většině z nich se projekt líbil, někteří z nich zde našli i návody na řešení situací, s kterými se již někdy v životě setkali. Na komiksy se těšili a líbilo se jim jejich zpracování. Někteří z nich se však přiznali, že nepochopili všechny situace, které se v příbězích vyskytovaly. Mnoho z nich se také s podobnou situací nesetkalo. Mnoho žáků také ani na konci projektu nevědělo, zda by se nyní uměli zachovat správně při jejím řešení. Snad i proto opět většina z nich chtěla v projektu pokračovat i příští školní rok.

Cílem projektu, bylo žáky naučit rozebírat dané situace a společně hledat i jejich jiná možná řešení. Tento cíl se nám podařilo splnit. I když mnoho žáků teď ještě nebude umět v praktickém životě tyto návody použít, věřím tomu, že někteří žáci a žákyň již díky tomuto projektu budou nad životními situacemi více přemýšlet a postupem času se je naučí řešit správným způsobem. Vždyť i kdyby pouze jeden z nich dokázal v budoucnu podobnou situaci vyřešit, bude to pro nás i pro něj velký úspěch.

10 Závěr

V úvodní části své práce byla snaha stručně charakterizovat, že se všichni žáci mohou dostat do složitých životních situací, s kterými si nebudou vědět rady anebo je mohou řešit špatným způsobem a špatnými postupy. Pro rozumné řešení vážnějších životních problémů je užitečné se neukvapovat a být trpělivý. Je-li to možné, je výhodné se poradit s blízkými lidmi, kteří mohou být v řešení mnoha problémů zkušenější. Tito lidé jim poté mohou nastínit další zajímavé možnosti řešení jejich problémů. Pokud se však v jejich okolí žádní takoví lidé nevyskytují (ať je to již z jakýchkoli příčin), mělo by být povinností školy je naučit takovéto situace zvládat. Tyto situace jsou v životě běžné. Vznikají mezi lidmi v důsledku jejich různých zájmů, různých představ o řešení rozličných problémových situací atd. Mezi lidmi jsou v této oblasti velké rozdíly. Někteří žáci ani nepoznají, že jsou ve složité životní situaci, nebo to, co se děje, za nesprávné nepovažují. Jiní situaci řešit nechtějí, protože se bojí průběhu řešení konfliktní situace nebo potenciálních dopadů z této diskuse vyplývajících. Další konflikt řešit chtějí, ale zase neví, jak na to.

Proto byl v rámci primární prevence vytvořen pro žáky vyšších ročníků celoroční projekt, který je měl nejenom seznámit s tím co taková složitá situace je, ale hlavním jeho cílem bylo, naučit žáky a žákyně o těchto situacích a problémech hovořit a hledat správná řešení. Snahou projektu bylo naučit je o každé dané situaci a problému hovořit, dopodrobna se s ní seznámit a společně s učiteli hledat nejlepší možná řešení.

Svou práci jsem rozdělila na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsem se snažila charakterizovat problematiku rizikového chování žáků a mládeže, na možné příčiny jeho vzniku a faktory, které rizikovost nejvíce ovlivňují. Dále jsou zde vymezeny základní pojmy, s kterými se v rámci minimální prevence setkáváme nejčastěji. Praktická část je zaměřena na vlastní zpracování projektu, jeho průběh, metody, kterými byl projekt realizován a samozřejmě jeho závěrečným hodnocením. Do projektu se zapojili žáci 5. – 9. ročníků Základní školy praktické a studenti Praktické školy, společně se svými učiteli. Situace byly žákům předkládány formou foto-seriálů. Tato forma byla vybrána, protože je pro dnešní žáky zajímavá a setkávají se s ní i v časopisech, které jsou pro ně určeny. Foto-seriály a komiksy jsou jim blízké. Vzhledem

k různým situacím a problémům, kterým se příběhy na DVD věnují, byli žáci a žákyně rozděleni do dvou kategorií s ohledem na jejich věk a mentalitu. V průběžném hodnocení projektu bylo na základě reakcí od žáků i učitelů zjištěno, že je pro ně program zajímavý a jsou s ním spokojeni. Dokladem toho bylo i to, že některé třídy se projektu věnovaly i v jiných hodinách, než které jim byly určeny. Dokonce vytvořily i celé projektové dny, které dané situaci věnovaly. V závěrečném hodnocení se opět potvrdilo, že je projekt zaujal a líbil se jim. Toto závěrečné hodnocení bylo graficky zpracováno (viz výše). Cíle projektu byly u většiny žáků a žákyň splněny. I když někteří z nich by stále úplně přesně nevěděli, jak se v které situaci zachovat, určitě by již alespoň z části byli ne daný problém připraveni. A o to v celém projektu šlo především. Žáci by si měli uvědomit, že s podobnými problémy se mohou setkat kdykoli. Měli by si uvědomit, že se taková situace musí řešit a měli by o ní i hovořit a nebát se s ní svěřit a společně s dospělými, kterým věří hledat nejlepší možná řešení. Na žádost a přání žáků i učitelů se v projektu pokračuje i tento školní rok.

Jak již bylo v úvodu napsáno. Budoucnost jsou naše děti. Jejich budoucnost máme ve svých rukou a na nás záleží, jakým směrem se vydají, jací lidé z nich vyrostou a kterých životních hodnot si budou vážit. Je to práce těžká, zdoluhavá, ale myslím si, že je uskutečnitelná.

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1 - DOTAZNÍKY A KOMIKSY	30
OBRÁZEK 2 - KOMIKSY VYTVOŘENÉ ŽÁKY 6. ROČNÍKŮ	30
OBRÁZEK 3 - ŽÁCI PŘI BESEDĚ PŘÍBĚHU "ZVÍŘÁTKO"	31
OBRÁZEK 4 - OBRÁZKY K PŘÍBĚHU "ZVÍŘÁTKO"	31
OBRÁZEK 5 - ŽÁCI PŘI PRÁCI NA PLAKÁTU	32
OBRÁZEK 6 - PLAKÁT K PŘÍBĚHU "SKLENÍČKA"	32
OBRÁZEK 7 - BESEDA S LEKTOREM VOLÁNÍ NADĚJE	35
OBRÁZEK 8 - FOCENÍ PŘÍBĚHU "PŮJČKA" - CHODBA	35
OBRÁZEK 9 - FOCENÍ PŘÍBĚHU "PŮJČKA" - TŘÍDA	35
OBRÁZEK 10 - FOCENÍ PŘÍBĚHU "PŮJČKA" - KINOSÁL	35
OBRÁZEK 11 - FOCENÍ PŘÍBĚHU "PŮJČKA" - SBOROVNA	35
OBRÁZEK 12 - FOCENÍ PŘÍBĚHU "PŮJČKA" - HALA ŠKOLY	35
OBRÁZEK 13 - SLEDOVÁNÍ PŘÍBĚHU "SEBEVRAŽDA"	38
OBRÁZEK 14 – VYTVÁŘENÍ VLASTNÍHO KONCE PŘÍBĚHU	38
OBRÁZEK 15 - VYPLŇOVÁNÍ DOTAZNÍKŮ	38
OBRÁZEK 16 - KRESLENÍ KOMIKSU	38
OBRÁZEK 17 - BESEDA K PŘÍBĚHU „SEBEVRAŽDA“	39
OBRÁZEK 18 - NÁSTĚNKA K PROJEKTOVÉMU DNI 6. ROČNÍKŮ	39
OBRÁZEK 19 - NÁSTĚNKA K PROJEKTOVÉMU DNI 8. ROČNÍKŮ	40
OBRÁZEK 20 - VLASTNÍ PŘÍBĚHY ŽÁKŮ	40

Seznam grafů

GRAF Č. 1 - DOTAZNÍK UČITELŮ	42
GRAF Č. 2 - DOTAZNÍK ŽÁKŮ	43

Seznam použitých zdrojů

JEDLIČKA, R. a spol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0

JEDLIČKA, R. *Výchovné problémy s žáky*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-788-6

KOTEN, T. *Škola? V Pohodě! 2*. Most : Hněvín, 2009. ISBN 978-80-86654-25-6

LÁBATH, V. a spol. *Riziková mládež*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. ISBN 80-85850-66-4

MATĚJČEK, Z. , DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0332-7

MATĚJČEK, Z. , DYTRYCH, Z. *Jak a proč nás trápí děti*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-587-4

MATOUŠEK, O. , KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X

MATOUŠEK, O. *Práce s rizikovou mládeží*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-089-8

SUCHÝ, O. , ŠVANCAR, Z. *Mládež a kriminalita*. Praha : Melantrich, 1972. ISBN 32-028-72

TOMKOVÁ, A. , DVOŘÁKOVÁ, M., KAŠOVÁ, J. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1

Elektronické zdroje

MATĚJČEK, Z. *Sourozenci a vrstevníci*. Informatorium 3-8. [online]. Poslední aktualizace 18.10.2001. [Datum citace 20. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek2191.htm>

MIOVSKÝ, M. , ZAPLETALOVÁ, J. (2006). *Rizikové chování*. [online].[Datum citace 19. 12.2012]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/rizikove-chovani-charakteristiky>

Poruchy příjmu potravy. Pražské centrum primární prevence Portál primární prevence rizikového chování v Praze [online].[Datum citace 19. 12. 2012]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/poruchy-prijmu-potravy>

MB 38 2009 61 Strategie prevence RPCh 2009 - 2012.pdf [online]. Vytvoření souboru: 2012-02-14. [Datum citace 11. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/20270>